

□ יוסף דן (עורך), תרבות והיסטוריה — לזכרו של פרופסור אינו שקי, ירושלים תשמ"ז, הוצאת משגב ירושלים, 201 + XVII עמודים.

המאמרים שבקובץ דנים בענייני לשון, ספרות, הלכה, הגות והיסטוריה. רובם הושמעו בסמינר חוקרים באוניברסיטה העברית (תשמ"ג), שתכליתו היתה, כדברי המבוא מאת יוסף דן, להביא לכתיבת היסטוריה מוכללת של יהדות המזרח, שמשולבות בה ההתפתחויות בתחומי התרבות השונים, ואין אלה נדונים תחום תחום לעצמו ובנבדל, כמקובל כיום.

עשרת המאמרים בקובץ הם: נעם סטילמן, מבוא למחקר הערבית של יהודי צפרו; אמנון נצר על שפת הדיבור של יהודי פרס; שלום בר-אשר על הקשר בין ההלכה לתהליכים היסטוריים במארוק בשנות 1672-1822; אפרים חזן על גלגולי הפיוט 'מי כמוך' מספרד לצפון-אפריקה ולמזרח; מרדכי פכטר על צמיחת ספרות המוסר הקבלית בצפת במאה ה-16; יעקב אלבוים על השפעת תרבות יהודי ספרד על יהודי אשכנז במאות ה-15-16; יוסף טוב עסיס על מאבק בין-מעמדי בקהילות ספרד קודם הגירוש; אברהם דוד על עליית מגורשי ספרד והשפעתם בירושלים; הרווי גולדברג על טריפולי העות'מאנית; ג'רר נהון על האנוסים בצרפת במאות ה-16-18.

□ בני ישראל בסין העתיקה — אסופת מאמרים סיניים; ליקט, ערך ותירגם מסינית: סידיני שפירא, תירגם מאנגלית: יעקב שרת, תל-אביב 1987, 'ספרי שיחור', 269 עמודים.

על היהודים הסיניים יש ספרות נרחבת למדי. ייחודו של קובץ זה הוא בהיותו כולו מחקרים מאת מלומדים סיניים, 8 במספר, והם מובאים לראשונה לידיעת הקורא הלא-סיני. כל המאמרים נכתבו במאה ה-20 ו-5 מהם בשנות השמונים. נושאי המאמרים הם: על היהודים בסין העתיקה, על הכיתות השונות, על מגעים בין סיניים ליהודים, על דת היהודים בקאיפנג ועוד. סידיני שפירא הוא יהודי אמריקאי, החי בסין 40 שנה והתאזרח בה.

□ Emanuela Trevisan Semi, *Allo specchio dei Falascià, Ebrei ed etnologi durante il colonialismo fascista*, Firenze 1987, Editrice la Giuntina, XII + 166 pp.

פרקים על יהודי אתיופיה, שבתוכם מובלטים ההקשרים עם איטליה ועם יהודיה, כמו: הקשרים בין יהודי איטליה לפלשים בשנות 1888-1935, שליחות עו"ד ויטרכו לפלשים; או הפרקים העוסקים במחקר הגזעני בתקופה הפאשיסטית והתייחסותו ליהודי אתיופיה. המחברת היא חוקרת ומרצה באוניברסיטת ונציה והשתתפה ב'פעמים'.

□ אדמון ז'אבס, ספר השאלות, מצרפתית: אביבה ברק, אחרית-דבר: פרופ' דוד מגדלסון, ירושלים ותל-אביב תשמ"ז, הוצאת שוקן, 203 עמודים.

אדמון ז'אבס נולד בקאהיר בשנת 1912 וחי מ-1956 בפאריס. ביסודו הוא משורר. 'ספר השאלות' הוא ספרו המרכזי (זהו גם שם סידרה בת 7 ספרים, שהספר שלפנינו הוא ראשון בהם). ספר קשה להגדרה בצורתו ובתכנון. יש בו קטעים מעין רומאן, שירה בפרוזה, מעין יומן, אפוריזמים, מעין ספרות שו"ת ודיאלוגים של תלמידי חכמים. על תוכנו מעיד המחבר: (זהו) 'ספרו של הזיכרון, רבנים מדומים, שקולם היה לי לפה, משיבים על שאלות טורדניות בדבר הראייה, הדיבור, החירות, הבחירה, המוות [...] ניסיתי לשוב ולמצוא, בשולי המסורת ומבעד לדיבורים, את הדרך אל מקורותי'. פרופסור דוד מגדלסון הוסיף לתרגום העברי אחרית-דבר, המסייע לקורא להתמצא ביצירה סבוכה זו.